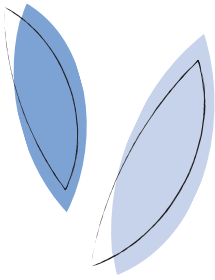

HEDERSDOKTORER NYA PROFESSORER PRISTAGARE

Årshögtiden
vid Umeå universitet
den 8 november 2003

HEDERSDOKTORER

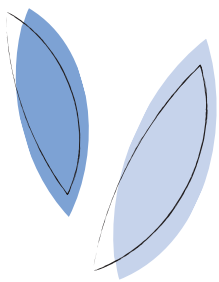
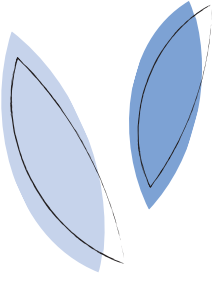
William B. Isaacs	4
Roger Kornberg	5
Erik Ehn	6
Brian Hopkins	7
Louise Bäckman	8
Ingegerd Fries	9
Lars Pirak	10
Aidan Chambers	11
Maj Rune	12

NYA PROFESSORER

Dan Holmberg	14
Staffan Johansson	15
Peter Naredi	16
Åsa Rasmuson Lestander	17
Anders Nordin	18
Ivan Pečiva	19
Wolfgang Schröder	20
Kerstin Armelius	21
Maria Bengtsson	22
Örjan Edström	23
Elisabet Sundbom	24
Birgitta Hene	25
Kerstin Smeds	26
Mikael Svonni	27

PRISTAGARE

Hans Grahnén	32
Urban Ungerstedt	33
Maria Fällman	34
Phebe Fjellström	35
Nils Storå	36
Roland Jansson	37
Christel Larsson	38
Patrik Svensson	39
Solbritt Rantapää Dahlqvist	40
Gunnel Gustafsson	41
Ann-Catrine Edlund	42
Gunnar Öquist	43

HEDERSDOKTORER

vid Umeå universitet 2003

William B. Isaacs

William (Bill) Isaacs är född 1955 i Baltimore, USA. Han erhöill en masterexamen i biokemi från Brown University 1979 och doktorerade vid institutionen för farmakologi och molekylärbiologi på Johns Hopkins, Baltimore, 1979. Efter fyra år som postdoktor vid University of Iowa återvände han till Johns Hopkins där han blev assistant professor vid Brady Urological Institute. Han utnämndes till professor i urologi och onkologi vid Johns Hopkins 1998.

Ny kunskap om prostatacancer

William Isaacs forskning har de senaste femton åren fokuserats på molekylärgenetiska studier av prostatacancer. Isaacs var en pionjär som introducerade modern molekylärgenetik i prostatacancerforskningen för att försöka förstå de grundläggande stegen i utvecklingen av denna cancerform. Han var först med att systematiskt beskriva vilka kromosomala förändringar som finns i prostatacancertumörer.

I början av 1990-talet studerade Isaacs och en grupp av forskare vid Johns Hopkins varför prostatacancer var överrepresenterad i vissa familjer. De publicerade de första epidemiologiska studierna där de bl.a. beskrev den ärftliga formen av prostatacancer. I samarbete med en forskargrupp i Umeå lokaliserades 1996 den första prostatacancer genen (HPC1) till kromosom 1. Två år senare lokaliserades ytterligare en gen till kromosom X (HPCX).

Isaacs är idag ordförande i ICPCG (International Consortium of Prostate Cancer Genetics) där tolv olika forskargrupper samarbetar för att identifiera nya prostatacancer gener. Inom ICPCG finns idag data från över 2 000 familjer med ärftlig prostatacancer, vilka kan användas för gemensamma analyser. Sedan lokaliseringen av HPC1 har Isaacs grupp haft intensivt samarbete med en forskargrupp vid Umeå universitet, vilket har lett till ett flertal nya upptäckter inom området ärftlig prostatacancer.

Roger Kornberg

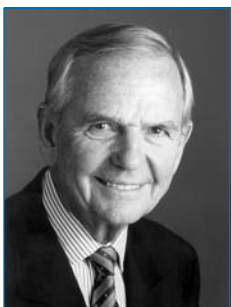
Roger Kornberg är född 1947 i St. Louis, Missouri. Han erhöill doktorsexamen i kemi vid Stanforduniversitetet 1972 och bedrev sedan post-doktorala studier vid Laboratory of Molecular Biology i Cambridge, England 1972–75. Kornberg är professor vid institutionen för strukturbologi på Stanforduniversitetet, USA, där han arbetat sedan 1978. Han är hedersdoktor vid Hebrew University of Jerusalem, Israel, och har mottagit ett flertal priser för sin forskning, däribland Welch Award i kemi, 2001 och Merck Award (delat med R. Roeder), 2002.

Banbrytande om molekylära mekanismer

Kornbergs forskning berör huvudsakligen de mekanismer som styr och reglerar transkription av gener i eukaryota celler. En av hans mest uppseendeväckande upptäckter är identifieringen av nukleosomen, den minsta beståndsdel för packning av DNA i form av kromatin. Senare har han studerat de proteinfaktorer som utför transkription av proteinkodande gener. Kornberg har biokemiskt karakteriserat alla de cirka 30 proteiner som är nödvändiga för oreglerad transkription och med dessa faktorer kunnat återskapa transkription i provröret.

I en rad mycket uppmärksammade vetenskapliga arbeten har han lyckats bestämma strukturen på RNA polymeras II-enzymet till molekylär upplösning. Detta har gett en molekylär förklaring till hur transkription initieras i kärnförande celler. Kornberg lanserade också behovet av koaktivatorer vid transkriptionell reglering i och med sin biokemiska identifiering och karakterisering av det s.k. Mediator-komplexet. Denna upptäckt var banbrytande och ändrade synen på hur uttrycket av olika gener styrs i kärnförande celler.

Till listan av Roger Kornbergs viktiga vetenskapliga bidrag kan också läggas utvecklingen av metoder för tvådimensionell proteinkristallisering.

Erik Ehn

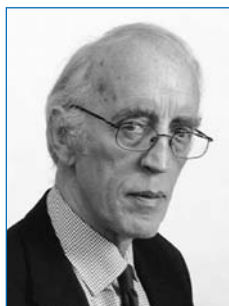
Erik Ehn är född 1927 i Uppsala. Han avlade filosofie kandidatexamen i historia vid Uppsala universitet och var forskarstipendiat vid University of Wisconsin, Madison, under två år. Han var direktör i Sparfrämjandet innan han 1963 flyttade till Umeå som chef för dåvarande Sundsvallsbankens kontor. 1976 utsågs han till VD för Sundsvallsbanken och var ansvarig för sammanslagningen av Sundsvalls- och Uplandsbanken till Nordbanken. Erik Ehn blev Nordbankens förste VD, en post han behöll fram till pensioneringen 1987. Han har också varit ordförande i Svenska Bankföreningen (1986–87), ordförande i Svenska Turistföreningen (1994–2000) och är för närvarande ordförande i Stiftelsen Sävstaholm. Han har tilldelats Turistföreningens guldmedalj och Konungens medalj i 8:e storleken.

Långvarigt engagemang för Umeå universitet

Erik Ehn har genom åren varit starkt engagerad i Umeå universitets uppbyggnad och dess studentkårs utveckling. Han var bland annat ordförande för studiemedelsnämnden i Umeå 1964–70 och samarbetade aktivt med studentkåren under denna period. Som VD för Nordbanken bidrog han med att till Umeå universitet fördela forskningsmedel och stipendier. En mycket konkret insats var att skapa ekonomiska förutsättningar för uppförandet av Aula Nordica.

På Erik Ehns initiativ inrättades Nordbankens Norrlandsstiftelse 1986. Stiftelsen utdelar årligen ett vetenskapligt pris till forskare vid Umeå universitet och resestipendier till doktorander vid Handelshögskolan. Stiftelsen har också aktivt stött särskilda satsningar, t.ex. Centrum för EG-rätt.

Erik Ehn har även gjort värdefulla insatser inom Stiftelsen Sävstaholm som gett flera betydande anslag till forskare vid Umeå universitet, i första hand stöd till utbildning och forskning rörande utvecklingsstörda. Erik Ehn har utsetts till hedersledamot av Umeå Ekonomförening Umekon, nuvarande Handelshögskolans studentförening.

Brian Hopkins

Brian Hopkins är född 1939 i Manchester, England. Han tog examen i Physical Education vid St. Mary's College, Middlesex, 1962 och studerade psykologi vid University of Illinois, USA, där han blev Master of Science 1970. Hopkins erhöll doktorsexamen i psykologi vid University of Leeds 1976 och var verksam som forskare och lärare vid Department of Developmental Neurology, University of Groningen, Holland, åren 1975–86. Han blev professor och prefekt vid Faculty of Human Movement Sciences, Free University, Amsterdam, 1986 samt året därpå dekanus vid samma fakultet. Sedan 1995 är han professor och prefekt vid Department of Psychology, Lancaster University i England.

Hjärnans och beteendets tidiga utveckling

Brian Hopkins forskning har inriktats mot att förstå hur hjärnans tidiga utveckling samverkar med barnets beteenden under den pre- och postnatala utvecklingsfasen. Han har varit en drivande kraft och inspirationskälla inom detta område. Tillsammans med medarbetare i ett flertal länder har Hopkins steg för steg undersökt och studerat den prenatala utvecklingen av rörelser och beteenden, samt den postnatala utvecklingen av barnets handlingar.

Hopkins har också gjort betydande insatser inom krosskulturell psykologi. Han har under senare verksamhetsår haft en ledande roll i utvecklandet av det nyligen invigda Institute for Research in Human Development vid Lancaster University.

Under Hopkins period i Amsterdam initierades forskningskontakten mellan honom och forskare vid dåvarande psykologiska institutionen, Umeå universitet. Detta ledde till ett betydande forskningssamarbete mellan institutionerna, samt med nuvarande institution i Lancaster. Hopkins har vid ett flertal tillfällen varit uppskattad gästföreläsare och engagerad lärare på forskarutbildningskurser vid institutionen för psykologi vid Umeå universitet, samt gästprofessor under en period åren 2000–2001.

Louise Bäckman

Louise Bäckman är född 1926 i Vapstens sameby, Tärnaby. Efter avslutad nomadskolegång, många arbetsår, gymnasie- och universitetsstudier blev hon filosofie doktor och docent vid Stockholms universitet 1975. Hon verkade efter 1981 som professor vid religionshistoriska institutionen, Stockholms universitet, fram till sin pensionering. Louise Bäckman är medlem i en rad vetenskapliga organisationer, däribland International Association of History of Religions och är nu invald som medlem i Honorary Life Membership Advisory Committee.

Religionshistoria – religionsetnologi

Louise Bäckmans avhandling *Sájva – Föreställningar om skyddsväsen i heliga fjäll bland samerna* är en genomgång av vad som brukar kallas källskrifter rörande samisk religion vid kristendomens införande. Det är redogörelser av präster och missionärer från 1600- och 1700-talen för de "vanföreställningar" de mötte under sin missioneringsgärning. Studien kom att främst beröra det schamanistiska draget i samiska föreställningar, varför Louise Bäckmans forskning utvidgats till att behandla schamanism i hela det nordeurasiska området.

Religiösa föreställningar är en del av hela kulturkomplexet hos ett folk, varför intresset för de olika folkens kulturhistoria finns med i Louise Bäckmans forskningsuppgift. Även relationen kvinnligt-mänligt i religion och samhälle är en viktig komponent, vilket framgår av hennes publikationer.

Med utgångspunkt ifrån studiet om nåejtie – den samiske schamanen – som verkade främst som den religiösa specialisten, söker Louise Bäckman belysa kristningens historia ur samiskt perspektiv. Den status som nåejtie hade inom sin krets av medmänniskor och den roll han spelade i viktiga sammanhang kom att förändras, försvagas och försvinna men aldrig att glömmas. Hans roll tycks nu ha fått förnyad aktualitet.

Ingegerd Fries

Ingegerd Fries är född 1921 i Uppsala. Hon avlade filosofie ämbetsexamen i hemstaden 1945 (med ämnena latin, grekiska och klassisk fornkunskap) och har tjänstgjort som lärare i latin och grekiska vid olika gymnasier. Hon har varit bosatt på Island under sammanlagt fyra år och har undervisat i isländska vid institutionen för nordiska språk, Umeå universitet, 1969–77. Hon prästvigdes 1985 och har tjänstgjort som kyrkoadjunkt i Umeå.

En lyhörd översättare och uttolkare

Ingegerd Fries har gjort sig känd som lyhörd översättare av modern isländsk litteratur. Hon har översatt tre av Nobelpristagaren Halldór Laxness romaner (*Salka Valka*, 1953, *Gerpla. En kämpasaga*, 1954, *Tidens gång i backstugan*, 1957), liksom noveller av honom och andra isländska författare. Hon har översatt och introducerat isländsk lyrik i Sverige samt blivit anlitad av Nordiska rådet för att översätta en roman och två diktsamlingar för eventuella litteraturpris.

Även den medeltida isländska litteraturen har i Ingegerd Fries fått en fin uttolkare. Översättningen av den mäktiga *Njáls saga*, 1991, är enligt många mening ett storverk. Se också hennes inträngande analyser i *Scripta Islandica: Njáls saga 700 år senare*, 1981, och *När skrevs sagan? Om datering av isländska sagor, särskilt Heiðarvígásagan*, 1994. Som praktisk introduktör av isländskt språk och isländsk kultur i Sverige har hon författat en lärobok i ämnet, *Lärobok i nutida isländska. Kennslubók í nútíma íslenzku*, 1976.

Ingegerd Fries har också gjort sig känd som uttolkare av Erik Axel Karlfeldts lyrik och som redaktör för Karlfeldts-bladet. Utöver artiklar om Karlfeldt i olika sammanhang har hon skrivit två böcker om diktaren: *Sångs i Sjugare. En bok om Karlfeldts trädgård*, 1970, samt *Karlfeldt och dalmålarna*, 1996.

På senare år har hon varit engagerad i det stora arbetet med utgivningen av Linnés *Iter lapponicum. Lappländska resan 1732*. Denna dagbok har stora partier skrivna på latin och Ingegerd Fries har svarat för den svenska översättningen till kommentardelen.

Lars Pirak

Lars Pirak är född 1932 vid fjällsjön Karats inom Tuorpons sameby, åtta mil väster om Jokkmokk. Sedan 1950 har hans konst visats runt om i Sverige men också internationellt, t.ex. vid världsutställningen i New York 1965 samt i Rostock, Zürich, Canberra, Basel, Helsingfors och Tokyo. Lars Piraks konstverk finns bland annat representerade vid Nordiska museet, Stockholm; Nationalmuseum, Stockholm; The Museum of Indian Art, New York; The Ethnographical collections of Chicago; The British Museum, London; The Ethnographical Museum of Tokyo; The Ethnographical Museum of Mexico; The Museum of Washington; The Museum of Sydney och The Panchgani Cultural Center of India.

Med samisk kultur som inspirationskälla

Slöjdaren och konstnären Lars Pirak är en framstående samisk kulturpersonlighet med internationell ryktbarhet. Han är inte ensam om att ha förnyat det samiska hantverket, men han var en av de första – och den mest mångsidiga. Sitt genombrott fick han med knivar, kåsor och andra hantverk snidade i trä och renhorn. Till exempel har hans saltkarsripor i horn, med ströskedens skaft som en bred fågelstjärt, rönt stor uppmärksamhet.

Lars Pirak målar också i akvarell eller olja och skissar förslag till vävnader. Han växte upp i en renskötarfamilj och i sin bildkonst hämtar han motiven från den samiska kulturen. Det samiska språket, det traditionella hantverket, den samiska berättarkonsten, närheten till den fria naturen, de vilda djuren men kanske först och främst renen, är alla inspirationskällor.

Lars Pirak skildrar de renskötande samernas liv, arbetet med renhjordarna, jakten – men också den religiösa tron, de nedärvda, förkristna magiska föreställningarna. Många känner honom som den oefterhärmlige berättaren som med kunskap och inlevelse också gör berättandet till konst. I all sin konstnärliga gärning är han en förmedlare av den gamla samiska kulturen till kommande släktled.

Aidan Chambers

Aidan Chambers är född 1934 i norra England. I skolan dömdes han som "trög" av lärarna ända tills han vid 14 års ålder, med hjälp av en lysande engelsklärare, upptäckte glädjen i och vikten av litteraturläsning. Ett år senare visste han att han skulle bli författare, men först kom militärtjänst i flottan, lärarutbildning och engelskundervisning i elva år, sju av dessa som munk. Sedan 1968 skriver Chambers på heltid och hans böcker har fått flera utmärkelser: Brittiska Carnegie Medal 1999, H. C. Andersenmedaljen 2002 och amerikanska Michael L. Printzpriset 2003. Han har nyligen valts till ordförande i School Library Association och till medlem i The English Association.

Ett liv med litteratur

Ungdomsboksförfattaren Aidan Chambers kontakter med Umeå har sitt ursprung i Barnboksfestivalen 1983, då han med typisk generositet bidrog med både föreläsningar och ovärderliga råd. Festivalen blev en stor succé och utgjorde början till en lång rad Sverigebesök, med föreläsningar inför en växande skara av bibliotekariéer, lärare och studerande.

Chambers huvudtema är nästan alltid detsamma: Litteraturens betydelse i utbildning och i livet. Om han finge välja fritt skulle Aidan Chambers skriva eller läsa böcker jämt. Som han själv uttrycker det: "I write because I have to, and read because I want to".

Mest välkända är hans ungdomsromaner – fem tryckta, den sjätte på gång. Böckerna som handlar om kärlek, död, identitet, självständighet, tro, medvetande och oändligt mycket mer, lyckas både fånga, utmana och underhålla läsaren. De är högt uppskattade i Sverige och har alla översatts till svenska. Kanske mest omtyckt är *Dance On My Grave* i en helt ny översättning av Katarina Kuick.

Aidan Chambers brinnande tro på litteraturens värde har fått uttryck i ett antal andra böcker, däribland *Tell Me: Children, Reading and Talk*. Den läses i svensk översättning på flera lärarutbildningar runtom i Sverige.

Maj Rune

Maj Rune är född 1919 i Södra Stortjärn, Bygdeå, Västerbotten. Efter studentexamen i Umeå studerade hon vid Uppsala universitet, där hon avlade filosofie magisterexamen i ämnena nordiska språk, litteraturhistoria och historia 1944. Efter genomgången provår vid Katedralkolan i Uppsala, fick hon sin första tjänst i Uppsala 1950. Som adjunkt vid högre allmänna läroverket i Umeå tjänstgjorde hon som lärare 1957–67 då hon tillträdde en tjänst vid Folkskoleseminariet i Umeå. Hon tjänstgjorde som metodiklektor vid Lärarhögskolan i Umeå från 1969 fram till pensioneringen 1984.

Lärande för lärare

Maj Rune har under ett långt yrkesliv gjort betydande insatser inom utbildningen av lärare. Först vid högre allmänna läroverket i Umeå, som fram till dess att en lärarhögskola förlades till Umeå 1968 var s.k. provårsläroverk med ansvar för utbildning av ämneslärare för realskolor och gymnasier, sedan som lärare vid folkskoleseminariet, sedermera Lärarhögskolan i Umeå.

Hundratals är de lärare som haft förmånen att ta del av hennes stora och gedigna kunnande när det gäller undervisning i ämnena svenska och historia. Dels i hennes roll som handledare vid provårsläroverket, dels som metodiklärare och handledare vid Lärarhögskolan. Maj Rune har gett studenterna en god praktisk förankring av sina ämnesstudier i motsvarande skolämnen.

Det stora intresset för utbildning har Maj Rune behållit också efter pensioneringen. Hon har under ett antal året varit redaktör för Historielärarnas årsskrift och var 1996–2001 ordförande i pensionärsuniversitetet i Umeå. Där har hon också gett kurser och lett cirklar i historia.

I den av maken Olof Rune skapade fjällbotaniska trädgården i Hemavan tillbringar hon numera en stor del av somrarna, som biträdande föreståndare och ibland som guide.

NYA PROFESSORER

vid Umeå universitet 2003

Dan Holmberg

Dan Holmberg är född 1954 i Uppsala. Han studerade medicin vid Umeå universitet där han också disputerade 1983. Efter tre år som postdoktor vid Institut Pasteur i Paris, Frankrike, återvände han till Umeå universitet där han blev docent 1985. Han blev högskolelektor i immunologi 1986 och var särskild forskare i cellulär differentiering vid Medicinska forskningsrådet 1992–98. Han är professor i molekylär genetik vid Umeå universitet sedan 1999.

Ökad förståelse av sjukdomsprocesser

Dan Holmbergs forskning rör de genetiska faktorer vilka bidrar till sjukdomar som diabetes, autoimmuna sjukdomar och hjärt-kärlsjukdomar, med speciell inriktning på immunsystemets sjukdomar.

Ovanstående sjukdomar är resultatet av ett komplext samspel mellan flera biologiska processer och olika miljöfaktorer. Genom att identifiera de genetiska faktorer som bidrar till processerna kan vi bättre förstå, diagnostisera och behandla dessa sjukdomar. Att kombinera genetiska studier av den genetiskt relativt homogena norrländska populationen, med jämförande studier av djurmodeller av dessa sjukdomar, har visat sig vara en framgångsrik arbetsmetod.

I studier av en djurmodell för autoimmun diabetes har forskargruppen karakteriserat några av de biologiska processer som bidrar till sjukdomsutveckling och kartlagt de gener som styr dessa processer. Denna kunskap har också legat till grund för studier av humana endokrin autoimmunitet. Därvid har bl.a. en av de sjukdomsgener som bidrar till autoimmun diabetes och thyroidea-sjukdom identifierats.

Under de senaste åren har forskargruppen kombinerat studier av genetiska sjukdomar i den norrländska befolkningen med en fortsatt analys av djurmodeller av dessa sjukdomar. Både sjukdomsgener och genetiska faktorer som bidrar till våra vanligaste folksjukdomar har kartlagts.

Staffan Johansson

Staffan Johansson är född 1962 i Solna. Han erhöll doktorexamen i medicinsk vetenskap vid Nobelinstitutet för neurofysiologi, Karolinska Institutet, 1991 och tjänstgjorde som forskarassistent vid samma institution 1992 samt vid institutionen för neurokemi och neurotoxikologi vid Stockholms universitet 1991–95. Staffan Johansson erhöll 1996 först en tjänst som universitetslektor i neuroendokrinologi och senare som universitetslektor i fysiologi vid institutionen för fysiologi, Umeå universitet. Han blev docent i fysiologi samma år.

Jonkanaler – grunden för nervcellers signaler

Staffan Johanssons forskning rör den grundläggande roll cellmembranernas jonkanaler har för nervcellers signalering. Felaktigt fungerande jonkanaler kan leda till sjukdom som t.ex. epilepsi. Jonkanalerna är dessutom mål för viktiga farmakologiska preparat. Forskningen omfattar såväl spänningsaktiverade jonkanalers betydelse för nervimpulsernas egenskaper som kemiskt aktiverade jonkanalers betydelse för den synaptiska kommunikationen mellan nervceller.

Johansson har använt sig av bl.a. elektrofysiologisk metodik, som möjliggör mätning av dels jonströmmar genom enskilda jonkanalmolekyler, dels hela nervcellers elektriska signaler. För att förstå vilka signaleringsmöjligheter nervcellerna får som en konsekvens av samspelet mellan olika jonkanaltyper används även matematiska modeller och datorsimuleringar.

Johansson har med sin forskning bl.a. påvisat och förklarat uppkomsten av graderade stimulusberoende nervimpulser samt slumpmässig uppkomst av nervimpulser som följd av enstaka jonkanalers öppnande. Hans nuvarande forskning syftar till att klarlägga jonkanalers roll för frisättning av signalsubstans från nervceller, att förstå kanalernas roll för s.k. synaptisk plasticitet samt att klarlägga hur jonkanalerna och den synaptiska transmissionen regleras av steroidhormoner och deras metaboliter.

Peter Naredi

Peter Naredi är född 1955 i Stockholm. Han erhöll läkarexamen vid Lunds universitet 1982 och blev specialist i kirurgi i Halmstad 1988. Naredi avlade medicinsk doktorsexamen vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg 1992 och blev docent i kirurgi 1995. Han var postdoktor vid UCSD i San Diego, Kalifornien, 1993 och har därefter varit lektor och överläkare. Först vid Sahlgrenska sjukhuset och sedan 1997 vid institutionen för kirurgisk och perioperativ vetenskap vid Umeå universitet. Naredi är engagerad i Svensk förening för övre abdominell kirurgi, Svensk kirurgisk förening, European Society of Surgical Oncology och Accreditation Committee of Oncology in Europe.

Cancer botas med samarbete

Det senaste decenniet har allt fler svenskar kunnat botas från cancersjukdom. Detta sker vanligtvis genom att tumören kan opereras bort men det blir allt vanligare att behandlingen är en kombination av kirurgi, cellgiftsbehandling, bioterapi och strålbehandling.

Peter Naredi har studerat olika behandlingar för lever-tumörer, bukspottskörtelcancer och melanom. Hans avhandlingsarbete berörde tumörblodkärl och tumörblodflöde, och i USA studerade han den motståndskraft som tumörer skapar mot cellgifter. Naredi identifierade en gen, asna, som kan vara involverad i resistens mot platinum-innehållande cellgifter och han bedriver nu forskning kring genens betydelse i olika celltyper.

I samarbete med Göteborg studeras vilken betydelse histamin har för kroppens immunförsvar. Teorin är att histamin kan hämma frisättningen av fria syreradikaler. Därmed skyddas naturliga mördarceller och T-celler som är viktiga för att kroppens immunförsvar ska kunna döda cancerceller. Naredi har genomfört kliniska studier vid malignt melanom och njurcancer och för närvarande pågår flera internationella studier som ska värdera histaminets effektivitet som cancerläkemedel.

Åsa Rasmuson Lestander

Åsa Rasmuson Lestander är född i Grödinge 1953. Hon avlade filosofie kandidatexamen i biologi och kemi vid Stockholms universitet 1975 och disputerade i genetik vid Umeå universitet 1984. Därefter innehade hon en forskarassistentjänst i Umeå fram till 1991 då hon också blev docent i genetik. Hon har varit gästforskare vid Max-Planck-institutet i München och vid Baylor College of Medicine i Houston. Hon är lektor i biologi vid Umeå universitet sedan 1991.

Bananflugan som forskningsmodell

Bananflugan, *Drosophila melanogaster*, har oftast varit i centrum för Åsa Rasmuson Lestanders forskning. Med klassiskt genetiska och molekylärgenetiska metoder har hon karaktäriserat gener av fundamental betydelse för den tidiga embryonalutvecklingen. Förutom att rätt gener måste aktiveras för att få rätt organ på rätt plats i kroppen, så behövs ett system för att stänga av gener. Sådana gener måste sedan hållas avstängda i vissa vävnader under utvecklingen, med hjälp av ett slags cellminne.

Åsa Rasmuson Lestanders forskargrupp har studerat ett flertal sådana reglerande gener och identifierat en helt ny gen med tystande funktion. Denna gen har troligtvis en mycket grundläggande betydelse för överlevnad, eftersom den har varit mycket stabil under evolutionens lopp. Genprodukten ingår i ett stort proteinkomplex som tystar gener och håller dem avstängda. Cellminnet förhindrar därmed att differentierade celler plötsligt byter identitet. Även aktiverande gener studeras inom forskargruppen, framförallt regleringen av gener som initierar ögats utveckling.

Åsa Rasmuson Lestander har varit ansvarig för det Europeiska *Drosophila*-centret i Umeå innan det flyttades till Japan. Hon är nu koordinator för ett EU-projekt med uppgift att utveckla nya genetiska verktyg för att underlätta forskningen vid de laboratorier som använder bananflugan som modellorganism.

Anders Nordin

Anders Nordin är född 1963 i Örnsköldsvik. Han har en Master of Science-examen i mät- och materialfysik vid Umeå universitet och disputerade i kemi 1993. Han har därefter varit postdoktor vid Åbo Akademi, forskarasistent vid Umeå universitet och adjungerad professor i energiteknik vid Luleå tekniska universitet. Under hans ledning etablerades 1995–2000 Energitekniskt Centrum i Piteå, ETC, ett fristående "forskarhotell" associerat till Umeå universitet och Luleå tekniska universitet. Nordin utsågs år 2000 till universitetslektor och docent i oorganisk kemi, med forskningsinriktning mot energi- och omvandlingsprocesser, vid Umeå universitet.

Kunskap för energiomställning

Anders Nordins forskning har varit inriktad mot detaljerad molekylär kunskap om de kemiska förloppen i termiska energiomvandlingsprocesser. Denna kunskap är nödvändig för att möjliggöra omställningen av Sveriges energisystem mot kraft, värme och drivmedel, producerade med förnyelsebara råvaror.

Beroende på speciationen och de kemiska förloppen i processerna resulterar askbildande element och spårämnen ofta i besvärande driftsproblem, liksom i allvarliga miljö- och hälsoeffekter. Kritiskt för såväl befintliga som för utveckling av nya energiomvandlingsprocesser är därför att kunna både modellera och analysera förloppen för dessa ämnen i processerna. Unika försöksutrustningar har byggts upp för att möjliggöra sådana studier. Detta görs både i laboratorieskala för att förbättra termokemiska data i modellerna och i reaktorer i bänk- och pilotskala för att validera modeller och förbättra processerna.

Anders Nordin ansvarar sedan januari 2003 för det nya verksamhetsområdet "Energiteknik och termisk processkemi". Han är också en av initiativtagarna till att förstärka det lokala/regionala nätverket kring förnyelsebara bränslen och utveckling av uthållig energiteknik.

Ivan Pečiva

Ivan Pečiva föddes 1942 i Prag. Efter utbildning i elektroteknik vid Prags Tekniska Högskola kom han till Sverige 1964. Han gick ut Konstindustriskolan i Göteborg som färdig industridesigner 1970 och arbetade därefter några år som konsult. Han var designer på Electrolux i Stockholm 1974–80 och därefter designchef på Luxor AB i Motala. Med datorn ABC 802 vann han utmärkelsen Utmärkt Svensk Form 1983. Efter Nokias köp av Luxor innehade han olika chefsposter inom Nokiakoncernen på området konsumentelektronik. Han blev lektor i industridesign vid Designhögskolan i Umeå 1992. Ivan Pečiva avled den 7 september 2003. Ivan Pečiva verkade inom ett för Umeå universitet viktigt profilområde. Universitetet hedrar hans minne.

Formbegreppet i teori och praktik

Ivan Pečivas forskning har påverkats av arbetet med att utveckla undervisningen i formlära. De traditionella och ännu idag återopade förklaringarna av "form" och "skönhet" har gamla ideologiska och religiösa grunder, och de utgör ingen meningsfull utgångspunkt för formstudier idag. Pečiva har därför, med hjälp av bl. a. teorbildning inom socialpsykologi och neurovetenskaplig perceptionsforskning, sökt formulera en produktestetik som är användbar i relation till de vardagliga tingen.

Han har även studerat betydelsen av de emotionella och estetiska värden som knyts till produkter, hur dessa värden formas och hur de relaterar till form. Intim koppling mellan teori och pedagogisk praktik har därvid präglat Pečivas arbete. Designstudenter måste t.ex. konfrontera frågan "vad är form?". Ett svar är "en hjärnans konstruktion, nödvändig för vår interaktion med omgivningen". Formbegreppet kan då struktureras och diskuteras med utgångspunkt i hjärnans tolkningsprocesser. Genom dessa presenteras något av omvärlden som former i vårt medvetande.

Utöver teoretisk och empirisk forskning planerade Ivan Pečiva också att skriva texter för undervisning av designstudenter.

Wolfgang Schröder

Wolfgang Schröder är född 1958 i Nybro. Han avlade filosofie kandidatexamen i biologi 1983 och disputerade vid institutionen för biokemi vid Lunds universitet 1989. Efter forskningsvistelser vid CNRS utanför Paris och vid Max-Volmer-Institutet i Berlin arbetade han som forskarassistent vid biokemiska institutionen, Stockholms universitet, där han blev docent 1995. Schröder var gästforskare vid Australian National University i Canberra 1997 och verkade sedan som lektor vid Södertörns högskola med anknytning till Karolinska Institutet Novum 1998–2002. Han blev därefter lektor i biokemi vid Umeå universitet, där han även ansvarar för Umeå Plant Science Centres Proteomicsfacilitet.

Nya rön om fotosyntesens biokemi

Wolfgang Schröders forskning behandlar den viktiga energiomvandlingsprocessen fotosyntes. Genom fotosyntesen fångar växter solens energi och omvandlar den till lagrad kemisk energi i form av kolhydrater. Hos växter sker detta i en speciell del av cellen – kloroplasten.

Wolfgang Schröders specialitet är att identifiera, isolera och funktionsbestämma nya tidigare okända proteiner i kloroplasten. Som försöksmaterial används modellorganismen backtrav (*Arabidopsis thaliana*). Hans forskargrupp har bl.a. lyckats visa att det fotosyntetiska syrgasutvecklande proteinkomplexet innehåller flera små proteiner, av vilket det så kallade PsbW-proteinet är mycket viktigt för komplexets stabilitet. Tillsammans med sin grupp har Schröder också kunnat visa att bilden som olika läroböcker ger av cellutrymmet inuti själva thylakoidmembranet (kloroplastlumen) behöver revideras. Utrymmet har länge ansetts mer eller mindre tomt men har visat sig innehålla nästan 100 olika proteiner.

I sina senaste forskningsprojekt undersöker Schröder med hjälp av specifika fluorescensstekniker proteiner som är relaterade till olika miljörelaterade stressituationer såsom köld, starkt ljus och näring.

Kerstin Armelius

Kerstin Armelius är född 1944 i Umeå. Hon avlade doktorexamen i psykologi vid Umeå universitet 1976 och antogs där som oavlönad docent i ämnet tillämpad psykologi 1985. Hon har varit studierektor, t.f. professor och prefekt vid institutionen för tillämpad psykologi. Där har hon medverkat till att bygga upp psykologutbildningen och forskarutbildningen i tillämpad psykologi. Hon har varit ledamot i samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden under flera perioder och också i flera år ledamot i den styrelse som ansvarade för psykoterapeututbildning i Umeå.

Relaterandets grammatik – studier av problemgrupper

Kerstin Armelius forskning handlar om relaterandemönster och självbild utifrån SASB-modellen (Strukturrell Analys av Socialt Beteende). Med denna modell kan man beskriva och analysera hur personligheten formas i samspel med andra. Viktiga begrepp är fokus (hur man agerar-reagerar) och komplementaritet (hur ageranden och reaktioner hänger ihop). Utifrån dessa begrepp kan man formulera vissa principer för hur relationer fungerar och för hur självbild och relationer samspelar – "relaterandets grammatik".

Det verkar vara så att vissa personer har svårigheter med att förstå hur relaterandets grammatik fungerar. Man får då svårigheter i sina relationer till andra, vilket ökar risken för negativa processer som förstärker en avvikande självbild. Armelius har använt denna modell för att studera relationsmönster hos olika grupper med stora svårigheter att fungera med andra människor, t.ex. vissa patientgrupper i psykiatri och personer med allvarligt missbruk.

Den nu aktuella forskningen handlar om hur ungdomar som vårdas under tvång för sociala och psykiska problem reagerar på olika situationer och i olika slags relationer.

Maria Bengtsson

Maria Bengtsson är född 1959 och växte upp i Norrbyberg, Lycksele kommun. Hon blev civilekonom 1986, avlade doktorsexamen 1995 och anställdes därefter som lektor vid institutionen för företagsekonomi vid Handelshögskolan i Umeå. Hon har upprätthållit en tjänst som forskarassistent och antogs som oavlönad docent 2001. Maria Bengtsson var gästforskare vid Institute for International Business, Handelshögskolan i Stockholm, under ett år och tillbringade ett år som gästforskare vid Stanford University, USA. Hon är ledamot av Konkurrensverkets forskningsråd.

Konkurrens och samarbete som drivkrafter

Maria Bengtssons forskning har i huvudsak berört företags- och branschutvecklingsfrågor kopplade till konkurrens och samverkansaktiviteter inom industrin. Hon har genomfört djupa studier av hur konkurrensklimatet i olika branscher utvecklats över tiden och gett upphov till olika rivaliserande och samverkande beteenden mellan de verksamma företagen.

Ett anslutande forskningstema berör betydelsen av samtidig konkurrens och samarbete, vilket blir en allt vanligare situation i många komplexa och utvecklingsintensiva branscher. Maria Bengtssons forskning har belyst de möjligheter och problem som är förknippade med att företag konkurrerar på vissa områden och samarbetar på andra. Samtidig konkurrens och samarbete kan hanteras genom att fördelas på olika enheter eller genom att separeras regionalt.

Hennes forskning har lett fram till observationen att företag i allt större utsträckning bäst analyseras utifrån ett aktivitetsperspektiv. Många aktiviteter genomförs i samarbeten över organisationsgränser. Därför bör aktiviteter snarare än organisationer tas som utgångspunkt för att förstå hur företag utvecklas över tiden. Maria Bengtssons nuvarande forskningstema är aktivitetsperspektivets innebörd och inneboende logiska sammanhang.

Örjan Edström

Örjan Edström föddes 1952 i Kramfors, Ångermanland. Han avlade socionomexamen 1978 och studerade därefter vid dåvarande rättsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet. Efter anställning bl.a. som utredare på TCO:s kansli slutförde han sin forskarutbildning och disputerade i rättsvetenskap vid Umeå universitet 1994. År 1997 erhöll han ett universitetslektorat och utnämndes 2001 till docent.

Örjan Edström fortsatte efter disputationen att forska och undervisa. Han har medverkat i flera böcker, främst inom det arbetsrättsliga området samt författat rapporter rörande lagstiftning och migration i ett EU-perspektiv, bl.a. för EU-kommissionens räkning.

Anställningsskydd i förändring

Örjan Edströms forskning är i huvudsak inriktad mot det arbetsrättsliga området och rör bl.a. frågor om anställningsskydd och partsförhållanden på arbetsmarknaden. I takt med den ökade internationaliseringen har forskningsfältet vidgats till att även omfatta frågor rörande arbetskraftens rörlighet inom EU.

Regler om anställningsskydd utvecklades i en tid som präglades av industrisamhällets behov. I kunskaps-samhället har förutsättningarna för rättens tillämpning ändrats. Den enskildes kvalifikationer, förmåga till flexibilitet och utveckling blir mer avgörande för anställningstryggheten. Ett centralt forskningsområde är kvalifikationernas betydelse vid tillämpningen av LAS i samband med uppsägningar p.g.a. arbetsbrist.

Ett annat forskningsfält är EG-rättens betydelse för förhållandet mellan parterna på arbetsmarknaden. De fackliga organisationerna i de nordiska länderna har traditionellt ett långtgående mandat att förhandla för den enskildes räkning. EG-rätten bygger på delvis en annan tradition där den enskildes rättigheter i högre grad fokuseras i rätten. Härigenom påverkas även de rättsliga förutsättningarna för förhållandet mellan parterna på den svenska arbetsmarknaden.

Elisabet Sundbom

Elisabet Sundbom är född 1946 i Burträsk. Hon avlade psykologexamen vid Umeå universitet 1973, är legitimerad psykolog och legitimerad psykoterapeut samt blev specialist i klinisk psykologi 1995. Hon disputerade i ämnet tillämpad psykologi 1992, blev universitetslektor 1993 och innehade en forskarassistenttjänst 1993–97. Elisabet Sundbom antogs som docent vid Umeå universitet 1996. Hon är sedan 1994 ledamot i Vetenskapsrådet för Sveriges Psykologförbund och tilldelades 1998 ett Innovationsstipendium för utvecklandet av en förfinad analysmetod för praktiskt verksamma psykologer.

Personlighet och vår bild av omvärlden

Elisabet Sundboms vetenskapliga produktion rör i huvudsak frågor kring personlighetsdiagnostik och behandlingsutvärdering. En tydlig forskningsinriktning har varit hur vår upplevelse av verkligheten konstrueras inom oss själva.

Vår bild av omvärlden kan ses som en konstruktion skapad av snabba, i vanliga fall omedvetna varseblivningsprocesser. Teorin om psykiska försvar beskriver hur impulser eller affekter som inte passar in i vår medvetna självbild får konsekvenser bl.a. i form av självbedrägeri och förvrängd verklighetsuppfattning. Elisabet Sundbom har t.ex. visat att de omedvetna psykiska försvarsstrategierna ser olika ut för olika patientgrupper, men är mer homogena inom respektive sjukdomskategori. En gängse endimensionell beskrivning av psykopatologi på en skala från svårare till mildare grad av sjukdomstillstånd är inte tillräcklig. Den bör kompletteras och beskrivas i fler dimensioner där skillnader i försvarsmönster utgör en separat dimension.

En viktig fråga som Elisabet Sundbom har intresserat sig för är hur vi hanterar hot, konflikter och stress och vilken betydelse vår livshistoria (olika kulturer) har i detta sammanhang. Kunskapen om den enskilda individens försvarsmönster har stor betydelse i det psykoterapeutiska behandlingsarbetet.

Birgitta Hene

Birgitta Hene är född 1948 i Skellefteå. Hon avlade filosofie kandidatexamen vid Umeå universitet 1973, ämneslärarexamen 1974 och doktorsexamen 1984. Hon var verksam som forskare vid Göteborgs universitet 1985-88 och har därefter haft tjänst som forskare och lektor vid Stockholms universitet. Hon utnämndes till docent i nordiska språk 1992. Birgitta Hene har också varit anställd vid Bokförlaget Natur och Kultur och medarbetare vid Sveriges Radio. Hon har tilldelats vetenskapliga pris av Kungliga Vitterhetsakademien och Svenska språknämnden.

Text och ordförråd i fokus

Ett huvudtema i Birgitta Henes forskning är de texter som unga läsare möter i fiktionslitteraturen. I avhandlingen undersöks hur manliga och kvinnliga rollfigurer beskrivs i böcker för den s.k. slukaråldern. Analysen visar både på tydliga skillnader och på mer subtila skillnader. Så är t.ex. adjektivet skicklig reserverat för manliga rollfigurer medan duktig används om båda könen. I en senare undersökning jämförs unga läsares minnesversioner av tre populära böcker med boktexternas exakta ordalydelse. Härigenom har varje boks relevans för läsarna kunnat diskuteras, liksom kognitiva processer som förståelse och erinring av texter. Vad läsarna för stunden minns av böckerna beror mycket på de läsvanor och den livssituation de just har.

Ett annat tema är språkinläring, där utlandsadopterade barns speciella språk- och identitetssituation står i fokus. I en studie av 10–12-åringars ordförståelse tydliggörs bl.a. det gradvisa tillägnandet av ett ords olika betydelser. För de svenskfödda barnen kan resultaten relateras till den biologiska åldern, medan resultaten för de utlandsadopterade barnen är mer oförutsägbara.

Ett tredje centralt tema är svenskans ordförråd. Kunskaper inom detta område och inom området svenska som andraspråk har Hene tillämpat som vetenskaplig ledare för en ny ordbok som riktar sig till unga och vuxna inlärare av svenska.

Kerstin Smeds

Kerstin Smeds är född 1953 i Helsingfors. Hon avlade studentexamen vid Åbo svenska samskola 1972 och filosofie magisterexamen vid Helsingfors universitet 1981. Hon disputerade 1996 med avhandlingen *Helsingfors–Paris. Finland utvecklas till nation på världsutställningarna 1851–1900.* och utsågs till docent i historia vid historiska institutionen, Helsingfors universitet, 1997. Hon var chef för forskningsprojektet Ting-Tid-Tanke, Studier i materiell kultur i Finland, vid Finlands Akademi 1998–2000. Kerstin Smeds har erhållit priser såsom Delegationens för de Vetenskapliga Samfundens i Finland stora pris för bästa vetenskapsbok i landet 1996 och Svenska Litteratursällskapets fackbokspris 1997.

Historiska utställningar i fokus

Kerstin Smeds inledde sin yrkeskarriär som journalist på Finlands sista svenskspråkiga kvällstidning Nya Pressen, nedlagd 1974. Därefter verkade hon några år vid sidan av studier som redaktör på Finlands Rundradio, Aktuellredaktionen samt olika kulturprogram. Hennes intresseområden som forskare är främst nationalism, kulturarv och konstindustri.

1981 var hon engagerad som planerare av en utställning om den finske stormannen J.W. Snellman. Samma år gjorde hon tillsammans med en kvinnohistorisk studiegrupp utställningen *I Begynnelsen var Kvinnan*, som turnerade på olika håll i Finland. 1989 engagerades Kerstin Smeds för att planera Finlands självständighets 75-årsjubileumsutställning på vetenskapscentret Heureka utanför Helsingfors.

1992 utgav hon tillsammans med den amerikanske arkitekten Peter B. MacKeith boken *The Finland Pavilions. Finland at the universal exhibitions 1900–1992.* Hon har skrivit om Konstindustriella högskolans i Helsingfors historia samt 1996 en 50-årshistorik över möbelföretaget Skanno. Därefter engagerades hon av storföretaget Partek för att skriva företagets hundraårshistorik *Upp ur Berget* (1998).

2001–2003 har Kerstin Smeds varit utställningschef och producent vid Historiska museet i Stockholm. Hon har bl.a. producerat utställningen *Memento mori – kom ihåg att dö* som öppnades den 5 september i år.

Mikael Svonni

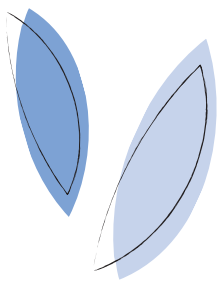
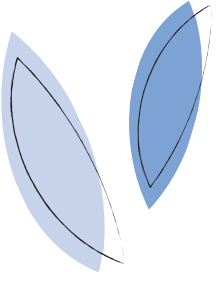
Mikael Svonni är född 1950 i Kiruna. Han gick nomadskolan i Jukkasjärvi 1957–63 och därefter realskolan i Kiruna. Han utbildade sig till lärare vid lärarhögskolan i Luleå och tog mellanstadieläroexamen 1976. Svonni arbetade därefter som lärare, skolkonsulent och skolchef vid sameskolorna fram till 1986. Han disputerade 1993 med en avhandling om samiska skolbarns behärskning av samiska. Han har varit anställd som universitetslektor i samiska vid Umeå universitet sedan 1993 och blev docent 1999. Han erhöll Israel Ruongs stipendium 1989 och pris av Kungl. Gustav Adolfs Akademien 1998.

Att lära och tala samiska

Mikael Svonnis forskning har framför allt gällt följande områden med anknytning till samiska: Språkbehärskning och språkinläring, språkbyte och språkbevarande, tvåspråkighet och även samisk satsbyggnad. I studier om barns inläring av samiska betonas föräldrarnas och skolans roll för barnens språkutveckling. Förutom att föräldrarna talar samiska med sina barn är språkundervisningen i skolan mycket viktig. Den förutsätter en viss omfattning för att språkutvecklingen ska vara gynnsam. Svonnis forskning visar också att vissa aspekter av språket lärs in före vissa andra aspekter och att detta har pedagogiska följder.

Ett annat område avser forskning om samiskans situation i samhället och vilka faktorer som har betydelse för språkbevarande och språkbyte. De olika samiska språken och dialekterna har olika förutsättningar för språkbevarande. Sydsamiska och till en viss grad även lulesamiska har sämre förutsättningar än nordsamiska, som har den starkaste ställningen i samhället.

Mikael Svonni har även studerat samiskans satsbyggnad, syntax, och gäller framför allt samiska verbfraser, bl.a. vilka konstruktioner som är möjliga och vilka som inte är det. Han leder också ett projekt om ett nordsamisk lexikon.

PRISTAGARE

vid Umeå universitet 2003

VETENSKAPLIGA PRIS VID

Sven och Maud Thuréus pris

Sven Thuréus, medicine och odontologie hedersdoktor, leg. läkare och leg. tandläkare, och hans hustru Maud donerade den 2 november 1987 medel till den odontologiska fakulteten vid Umeå universitet för bildandet av en fond benämnd Thuréus fond för odontologisk och stomatologisk forskning jämte plastikkirurgi.

Fondens ändamål är att främja forskningen inom tändernas, käkarnas och munhålans område i vid bemärkelse. Prissumman är 40 000 kronor.

Medicinsk-odontologiska fakulteten har utsett professor **Hans Grahnén**, Umeå, till pristagare år 2003.

Amanda och Per Algot Mångbergs pris

Amanda Vilhelmina Mångberg, f. Johansson, föddes i Storhäggsjön, Umeå landsförsamling, 1892 och avled 1979. Hennes make Per Algot Mångberg föddes i Mångbyn, Lövvånger, 1892 och avled 1984.

Makarna Mångberg instiftade 1974 en fond. De föreskrev att "priset skall utdelas till en inom de nordiska länderna bosatt forskare, som gjort en synnerligen stor insats för främjande av de neurologiska, neurokirurgiska eller oto-rhino-laryngologiska vetenskaperna. Priset kan utdelas för insatser såväl inom grundvetenskaperna som inom de kliniska specialiteterna".

Priset utdelades första gången 1979. Prissumman är i år 30 000 kronor.

Amanda och Per Algot Mångbergs pris för år 2003 tilldelas professor **Urban Ungerstedt**, Karolinska Institutet.

Eric K. Fernströms pris

Skeppsredare Eric K. Fernströms stiftelse för främjande av vetenskaplig medicinsk forskning instiftades år 1978. Dels utdelas Eric K. Fernströms stora nordiska pris, dels Eric K. Fernströms pris till yngre, särskilt lovande och framgångsrika forskare. Det sistnämnda priset utdelas varje år till pristagare från var och en av de sex medicinska fakulteterna i landet. I Umeå delades priset ut första gången år 1979. Prissumman är i år 100 000 kronor.

Den Fernströmska priskommittén vid medicinsk-odontologiska fakulteten, Umeå universitet, har beslutat att Eric K. Fernströms pris för år 2003 skall tilldelas universitetslektor **Maria Fällman**, institutionen för molekylärbiologi.

Stiftelsen språk och kulturs pris

Forskningscentret språk och kultur har erhållit en donation på 500 000 kronor av en anonym givare. Medlen förvaltas av en stiftelse med namnet Språk och kultur. Enligt stiftelseurkunden skall en del av avkastningen

UMEÅ UNIVERSITET 2003

användas till ett pris "för framstående forskning av tvärvetenskaplig karaktär som omfattar områdena språk och kultur". Priset, 40 000 kronor, utdelas årligen på universitetets högtidsdag.

Stiftelsen har beslutat att priset för år 2003 skall delas och tilldelas professor emerita **Phebe Fjellström**, Uppsala och professor **Nils Storå**, Helsingfors, Finland.

Kungliga Skytteanska samfundets pris

Kungliga Skytteanska samfundet har instiftat pris att tilldelas yngre framstående forskare vid Umeå universitet inom respektive humanistisk, samhällsvetenskaplig och teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Prisets storlek är 30 000 kronor till var och en av pristagarna.

Samfundet har beslutat att utse följande pristagare för år 2003: forskarassistent **Roland Jansson**, teknisk-naturvetenskaplig fakultet, universitetslektor **Christel Larsson**, samhällsvetenskaplig fakultet och föreståndare **Patrik Svensson**, humanistisk fakultet.

Dessutom utdelas ett forskarpris på 100 000 kronor, Margareta och Eric Modigs pris, till framstående forskare inom medicinsk-odontologisk fakultet.

Priset för år 2003 skall tilldelas professor **Solbritt Rantapää Dahlqvist**, medicinsk-odontologisk fakultet.

Pristagarna kommer att presentera sin forskning i var sin uppsats i Kungliga Skytteanska samfundets årsskrift Thule 2003.

Nordeas vetenskapliga pris

Nordbankens (nuvarande Nordea) Norrlandsstiftelse beslöt den 17 mars 1995 att inrätta Nordbankens vetenskapliga pris till forskare vid Umeå universitet. Priset tilldelas forskare som gjort framstående insatser för främjande av vetenskaplig forskning och utveckling inom framförallt samhällsvetenskapliga, rättsvetenskapliga och/eller datavetenskapliga forskningsområden. Även andra forskningsområden kan vara aktuella om de bedöms ha relevans för bankverksamhet. Prissumman, 100 000 kronor, utdelas årligen med början 1995 och tills vidare. Priskommittén har beslutat att Nordeas vetenskapliga pris för år 2003 skall tilldelas professor **Gunnel Gustafsson**, statsvetenskapliga institutionen.

Uppsala universitets Umeå-pris

Uppsala universitets Umeåfonds Stipendium 2003 till yngre forskare inom den samhällsvetenskapliga eller den humanistiska fakulteten vid Umeå universitet för framstående insatser inom området Övre Norrlands kultur och historia tilldelas universitetslektor **Ann-Catrine Edlund**, humanistisk fakultet. Prissumman för år 2003 är 72 000 kr.

Hans Grahnen

Hans Grahnen är född 1919 i Granö, Vindelns kommun. Han avlade tandläkarexamen vid Tandläkarhögskolan i Malmö 1946 och arbetade därefter kvar som lärare vid olika avdelningar till 1964. Han tjänstgjorde även vid Medicinalstyrelsens odontologiska försöksstation i Lund 1946–52. Hans Grahnen disputerade 1956 och utnämndes till professor tillika övertandläkare i pedodonti vid Tandläkarhögskolan i Umeå 1964. Han var redaktör för Odontologisk Revy 1961–64 och har hedrats med många utmärkelser, bl.a. Toverudspriset 1986 och Svenska Tandläkare-sällskapets förtjänstmedalj i guld 1990.

Stora insatser för bättre tandhälsa

Under tiden i Malmö medverkade Hans Grahnen i den klassiska Vipeholmsundersökningen som studerade sambandet mellan karies och födans konsistens och sockerinnehåll. Hans fortsatta forskning inriktades på sambandet mellan mineraliseringsstörningar i tänder och bristtillstånd i övrigt. Han insåg tidigt sambandet tandhälsa-allmän hälsa och byggde därför upp ett samarbete med barnläkare.

På 1960-talet etablerade Grahnen den odontologiska informationsverksamhet vid länets barnavårdscentraler som till vissa delar finns kvar än idag. Han initierade även den serie av epidemiologiska studier av tandhälsan hos barn som sedan dess regelbundet genomförs i Västerbotten. Med stor social kompetens byggde han upp ett omfattande nätverk, vilket spelade en stor roll för tillkomsten av den nya Tandläkarhögskolan i Umeå 1984.

Efter pensioneringen har han i huvudsak ägnat sig åt odontologins historia och har publicerat ett imponerande antal skrifter på området. Grahnen har gjort en mycket stor insats för att inventera och katalogisera Svenska Tandläkare-sällskapets samlingar i ett nytt odontologiskt historiskt museum i Stockholm. Han har gjort motsvarande stora arbetsinsats för uppbyggandet av det medicin-historiska museet i Umeå.

Urban Ungerstedt

Urban Ungerstedt är född 1942 i Stockholm. Han påbörjade läkarstudier vid Karolinska Institutet och disputerade i histologi 1971. Han forskade därefter en period hos professor Bloom i Washington D.C., USA. Ungerstedt utnämndes till professor i neuropsykofarmakologi vid farmakologiska Institutionen, Karolinska Institutet, 1978. Han invaldes i Nobelförsamlingen för priset i fysiologi och medicin 1986 och blir dess ordförande 2004.

Nyskapande teknik inom hjärnforskning

Urban Ungerstedt fascinerades tidigt av professor Nils-Åke Hillarps metod att synliggöra s.k. monoaminnerver i mikroskop och 1964 anslöt han sig till dennes forskargrupp. Efter flera års experiment publicerade han en karta över specifika nervbanor i hjärnan som blev en klassisk referens.

För att närmare kunna studera nervbanornas frisättning av signalsubstanser och förstå dess funktion utvecklade Ungerstedt den s.k. mikrodialystekniken. Denna imiterar de minsta blodkärlens förmåga att samla upp kemiska ämnen genom att tunna dialysslangar läggs i hjärnvävnaden. Därigenom möjliggörs ett kontinuerligt studium av kemiska ämnen i hjärnan och hur dessa förändras i olika situationer.

Tillsammans med neurokirurger implanterade Ungerstedt 1987 den första mikrodialyskatetern i en människohjärna. Kemiska processer i hjärnan har med denna teknik kunnat följas timme för timme hos flera tusen patienter med svåra skallskador. Nya behandlingsstrategier växer fram på basis av ny kunskap om vad som händer i en skadad människohjärna.

Mikrodialys har tack vare Urban Ungerstedt utvecklats till en standardteknik inom neurovetenskaperna och används bl.a. inom hjärntumörforskning och forskning kring degenerativa hjärnsjukdomar. Tekniken utnyttjas dessutom inom andra områden, t.ex. plastikkirurgi, diabetesbehandling samt tarmkirurgi.

Maria Fällman

Maria Fällman är född 1960 i Holmsund. Hon avlade filosofie kandidatexamen vid Umeå universitet 1986 och disputerade vid Linköpings universitet 1992. Hon flyttade tillbaka till Umeå och institutionen för cell- och molekylärbiologi 1995. Maria Fällman innehade en forskarassistenttjänst från Medicinska forskningsrådet, blev docent 1996, och sedan lektor vid institutionen för mikrobiologi år 2000. Hon erhöll Stiftelsen för strategisk forsknings anslag till framstående yngre forskare 1998 och innehar en särskild forskartjänst vid Vetenskapsrådet sedan 2001.

När mikrober avvärjar immunförsvaret

Maria Fällmans forskning är inriktad på att utreda mekanismerna för hur sjukdomsframkallande bakterier påverkar värdceller. Vid en bakterieinfektion startas en rad processer i de värdceller som kommer i kontakt med bakterien. I många fall resulterar detta i en rad antimikrobiella effekter som bidrar till att bakterien kan elimineras. Vissa sjukdomsframkallande bakterier har dock utvecklat mekanismer som gör att de undgår eliminering av immunförsvaret.

En stor del av Maria Fällmans studier rör fagocytosprocessen, d.v.s. den mekanism som används av vita blodkroppar för att "äta upp" och förgöra bakterier. Som modell har hon använt Yersiniabakterien, vilken kan orsaka sjukdom därför att den effektivt avvärjar fagocyterande celler. Bakterien binder till fagocyterande celler och injicerar toxiska proteiner, vilka i sin tur interfererar med olika signalmekanismer med resultat att fagocytosprocessen hämmas.

Maria Fällman har på molekylär nivå studerat mekanismerna bakom denna hämning. Hon har lyckats identifiera målmolekyler för det bakteriella protein som orsakar fagocytoshämningen. Hon har gjort flera detaljerade studier av interaktion mellan det bakteriella proteinet och olika viktiga signalmolekyler i värdcellen, samt även studerat vilken roll målmolekylerna har i värdcellens normala funktion.

Phebe Fjellström

Phebe Fjellström är född 1924 i Porjus. Hon blev filosofie doktor 1962 med avhandlingen *Lapskt silver 1-2* och utnämndes till docent i nordisk och jämförande folklivsforskning vid Uppsala universitet. Under sin forskardocent-tid vid Umeå universitet 1975–81 initierade och ledde hon forskningsprojektet Nordsvensk och samisk folkkultur. Hon innehade professuren i etnologi, särskilt nordeuropeisk, 1982–90, varvid hon bl.a. startade och utgav två vetenskapliga skriftserier. Hon är ledamot av flera lärda sällskap i Norden.

Det nordliga rummets människor

Phebe Fjellströms gärning som utforskare av nordsvensk och samisk materiell och social kultur har genom sin gedigna historiska förankring ett stort och bestående värde. Hennes insiktsfulla analyser bygger på en mängd olika källor från skilda tider, även språkliga.

40 års studier av samisk kultur och historia har resulterat i ett stort antal artiklar och det viktiga verket *Samernas samhälle i tradition och nutid* (1985). Minoritetsforskning representeras också av det digra arbetet *Swedish-American Colonization* (1970), som belyser språk och kultur bland svenskamerikaner i Kalifornien. Även hennes medverkan i de tvärvetenskapliga projekten kring Lule älvdal, Bottenvikens maritima kulturlandskap och Kulturgräns norr har resulterat i värdefulla vetenskapliga bidrag.

Bland hennes senaste arbeten märks *Kvinnoliv och måltidsglädje. Kosthåll och resurser inom det nordliga rummet* (2002) samt en etnologisk kommentar till Linnés lapska resa. Universitetets tredje uppgift har hon väl tillgodosett med sina lärorika kulturhistoriska essäer, samlade i *Händelser och livsöden i norr*.

I sin tvärvetenskapliga kulturforskning har Phebe Fjellström helgjutet och föredömligt belyst det nordliga rummets människor, inte minst samerna, i historia och nutid, lyder prismotiveringen.

Nils Storå

Nils Storå är född 1933 i Jakobstad. Han disputerade 1968 med avhandlingen *Massfångst av sjöfågel i Nordeurasien. En etnologisk undersökning av fångstmetoderna*. Han var intendent för Etnologiska institutet, docent och därefter professor i nordisk etnologi vid Åbo Akademi 1972–97. Nils Storå har dessutom bl.a. haft uppdrag som medlem av Undervisningsministeriets delegation för museiärenden och av styrelsen för Svenska litteratursällskapet i Finland samt varit ordförande för Nordiska rådet för antropologisk forskning. Han är ledamot av flera lärda sällskap t.ex. Finska Vetenskaps-Societeten, Kungl. Gustav Adolfs Akademien och Det Norske Vitenskapsakademi.

I den förindustriella människans värld

Nils Storås vetenskapliga arbeten har en brett anlagd kulturanthropologisk och kulturhistorisk inriktning. De behandlar materiell och social kultur med tonvikt på finlandssvenska och åländska samhällen i förändring. Fångstkulturen i åländska, åboländska, bottniska, samiska och arktiska miljöer har utgjort en central del av hans forskning. Exempel är den kulturekologiskt präglade samlingen *Resurser, strategier, miljöer* (1993) och monografien *Fiskets Åland och fiskarkulturen* (2003).

Han skildrar det mångsidiga resursutnyttjandet bl.a i artiklarna om äggtäkt, insamling av vass och dun samt i *"Adaptive Dynamics and Island Life"*. Den kognitiva aspekten på kulturell kunskap, t.ex. om isen, ger inblickar i den förindustriella människans idévärld, hennes rationella men ibland även irrationella tänkande.

Nils Storå har i sin tvärvetenskapliga kulturforskning förenat beläsenhet och realkunskap och genom sina många studier medverkat till förståelsen av den förindustriella människans liv, tänkande och språk, heter det i prismotiveringen.

Roland Jansson

Roland Jansson är född i Oskarshamn 1967. Han avlade filosofie magisterexamen 1994 och disputerade vid Umeå universitet 2000. Efter postdoktor-studier vid Open University i Storbritannien återvände han till Umeå universitet 2001 och ett utredningsuppdrag för Naturvårdsverket. Sedan 2002 innehar han en tjänst som forskarassistent vid Umeå universitet.

Planeter påverkar biologisk mångfald

Roland Janssons forskning handlar om att förstå mönster i biologisk mångfald, och orsakerna söks parallellt i två olika forskningsinriktningar. Med fältexperiment och jämförande studier undersöker han växtsamhällen längs vattendrag, och hur de påverkats av olika mänskliga aktiviteter som vattenkraftsutbyggnad och flottning. Flera studier har ägnats frågan om hur växters spridning styr artrikedom och artsammansättning, samt hur dammar påverkar spridningen.

I teoretiska arbeten och storskaliga jämförelser studerar Roland Jansson hur dagens biologiska mångfald har uppkommit.

Jordens historia präglas av stora återkommande klimatförändringar. Växlingarna mellan istider och värmeperioder under de senaste årmiljonerna är exempel på det. Klimatförändringarna orsakas av förändringar i jordens omloppsbanan till följd av andra planeters dragningskraft. Tillsammans med kollegan Mats Dynesius studerar Roland Jansson vilken betydelse sådana klimatförändringar har för bl.a. artbildning, utdöenden och mönster i artrikedom.

Graden av klimatförändringar varierar geografiskt. Detta kan ge upphov till flera storskaliga mönster, t.ex. att antalet arter i de flesta organismgrupper är störst runt ekvatorn och minskar mot polerna. Jansson har också visat att jordens mest klimatiskt stabila områden hyser flest unika arter med små utbredningsområden.

Christel Larsson

Christel Larsson är född 1972 i Huddinge. Hon avlade filosofie magisterexamen i nutrition vid Stockholms universitet 1995 och magisterexamen i folkhälsovetenskap vid Karolinska Institutet 1996. År 2001 blev Christel Larsson landets första doktor i kostvetenskap då hon disputerade vid Umeå universitet på en avhandling om ungdomars, speciellt vegetarianers, kostvanor och hälsa. Sedan 2002 är hon universitetslektor vid institutionen för kostvetenskap, Umeå universitet. Hon arbetar även som projektledare vid Statens Livsmedelsverk i Uppsala, där hon leder en nationell undersökning om barns matvanor.

Ungdomars matvanor och hälsa

Under mitten av 1990-talet ökade intresset för vegetarisk kost, speciellt bland ungdomar i Umeå. Fler flickor än pojkar valde att äta vegetarisk kost och bland 15-åringarna i Umeå var 16 procent vegetarianer jämfört med cirka 5 procent i landet i övrigt. Christel Larsson studerade förekomsten av unga vegetarianer, exempelvis laktovegetarianer och veganer, och jämförde deras matvanor, näringsintag, näringsstatus och livsstil med unga blandkostares.

Jämfört med blandkostarna åt veganerna mer grönsaker, bönor och kosttillskott men mindre av glass, bulvar/kakor och godis/choklad. Veganernas näringsintag via kosten var bra med undantag av ett lägre intag än genomsnittsbehovet av riboflavin, vitamin B12, vitamin D, kalcium och selen. Låga järnvärden i blodet var lika vanligt förekommande hos veganer som hos blandkostare men fler veganer hade låga vitamin B12-värden.

Christel Larsson har även studerat processen att övergå från bland- till vegetarisk kost ur ett mer beteendesociologiskt perspektiv. Sammanfattningsvis kunde tre olika typer av veganer skönjas, nämligen trend-, organiserade och självständiga veganer.

Sedan 2002 leder Christel Larsson ett nationellt forskningsprojekt vid Statens Livsmedelsverk på uppdrag av regeringen. För närvarande pågår en intensiv datainsamling av 4-, 8- samt 11-åringars matvanor i Sverige och resultaten kommer att redovisas under nästa år.

Patrik Svensson

Patrik Svensson är född 1970 i Sollefteå. Han avlade filosofie doktorsexamen i engelsk språkvetenskap vid Umeå universitet 1998. Under forskarutbildningen vistades han ett år vid University of California, Berkeley, USA, och fick efter disputationen anställning vid Umeå universitet som lektor i engelsk språkvetenskap. Sedan 2001 är han landets första lektor i humaniora och informationsteknik och tillika föreståndare för HUMlab. Patrik Svensson leder flera externfinansierade forsknings- och utvecklingsprojekt. Under slutet av 2003 kommer han att vistas en period vid Queensland University of Technology, Brisbane, Australien.

Kommunikation i förändring

Patrik Svenssons forskning är i huvudsak inriktad på språk och kognition, språkhistoria, pedagogik och teknik, samt mötet mellan humaniora och informationsteknik. Avhandlingen *Number and Countability in English Nouns* analyserar förhållandet mellan språklig struktur och hur vi uppfattar och tolkar omvärlden. Svenssons språkhistoriska intresse ges plats i läroboken *Gotiska: Grammatik, text och ordförklaringar* (författad tillsammans med Torbjörn Nilsson) där det utdöda språket gotiska beskrivs. Den språkvetenskapliga forskningen handlar även om vad som händer med språk när alltmer kommunikation äger rum på nätet, genom mobiltelefoner och i virtuella världar.

I flera pedagogiska utvecklingsprojekt har Patrik Svensson utforskat nydanande användning av informationsteknik i utbildning. Exempelvis genom att låta studenter bygga och befolka en virtuell värld istället för att skriva en traditionell akademisk uppsats. Som ansvarig för HUMlab arbetar han för profilområdet humaniora och informationsteknik på ett nationellt och internationellt plan. För Svensson har denna inriktning lett till flera nya publikationer och forskningsprojekt om humanioras roll i dagens samhälle, mångvetenskapligt arbete, datorspel och datorstödd gestaltning.

Solbritt Rantapää Dahlqvist

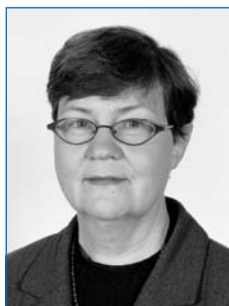
Solbritt Rantapää Dahlqvist är född 1947 i Korpilombolo. Hon avlade studentexamen i Haparanda 1967 och läkarexamen vid Umeå universitet 1973. Efter klinisk utbildning i Boden och Umeå blev hon specialist i allmän intermedicin och i reumatologi 1980. Hon disputerade 1985 och blev docent 1989. Solbritt Rantapää Dahlqvist har innehaft överläkartjänst vid reumatologkliniken, Norrlands universitetssjukhus, sedan 1989, högskolelektorat sedan 1991 och är professor i reumatologi sedan 2000. Hon har haft sakkunnig- och utredningsuppdrag för Socialstyrelsen och Svensk Reumatologisk förening samt medverkat i vetenskapliga kommittén för den europeiska reumatologföreningen (EULAR). Solbritt Rantapää Dahlqvist ingår i Läkemedelsnämnden vid Läkemedelsverket, Uppsala.

Risikfaktorer vid reumatisk inflammation

Solbritt Rantapää Dahlqvist har i sin forskning visat att patienter med reumatoid artrit har en ökad sjuklighet och dödlighet i hjärt-kärlsjukdom. Tillsammans med sina medarbetare har hon sökt kartlägga bakomliggande faktorer och identifiera markörer för hjärt-kärlsjuklighet hos dessa patienter. Av traditionella riskfaktorer är högt blodtryck en återkommande faktor, medan betydelsen av ändrat blodfettmönster är mer komplext hos patienter med reumatoid artrit. Inflammationen i sig verkar vara en riskfaktor.

Solbritt Rantapää Dahlqvist var först med att visa att Lipoprotein(a), ett specifikt åderförkalkande lipoprotein, var förhöjt hos patienter med reumatoid artrit. Vidare har fettmetabolism, faktorer av betydelse för proppbildning och dess upplösning samt antikroppar relaterade till åderförkalkning, analyserats i relation till den reumatiska inflammationen och dess behandling.

Solbritt Rantapää Dahlqvist leder nu en prospektiv studie med långtidsuppföljning av patienter med nylinsjuknad reumatoid artrit i Norra sjukvårdsregionen. Syftet är att studera incidens av kardiovaskulär sjukdom och att identifiera riskfaktorer.

Gunnel Gustafsson

Gunnel Gustafsson är född 1943 i Norsjö. Hon avlade filosofie kandidatexamen, filosofie licentiatexamen och doktorsexamen vid Umeå universitet. Där blev hon universitetslektor 1977 och professor i statsvetenskap 1987. Vid sidan om forskning och undervisning har hon haft ledningsuppdrag nationellt, internationellt och vid Umeå universitet. Hon är för närvarande prorektor, ledamot av Folke Bernadotteakademien samt av en arbetsgrupp knuten till International Political Science Association.

Demokrati i teori och praktik

I doktorsavhandlingen 1972 studerade Gunnel Gustafsson vad som kännetecknar en demokratisk politisk kultur och hur sådana värderingar formas. Senare har hon analyserat svensk politisk kultur i jämförande perspektiv. Relationerna mellan kommun, stat, frivilligorganisationer samt privata och transnationella aktörer har varit centrala i studier av hur politik formuleras och genomförs. Hon har särskilt fokuserat på kvinnors organisering och möjligheterna för dem att utöva inflytande.

Sambandet mellan territoriesticorlek, styrformer och inflytande har varit ett återkommande tema. Bl.a. har Gunnel Gustafsson analyserat principerna för svensk samhällsorganisation och då återknutit till en fråga hon tidigare studerat: Vilken inverkan har kommunsammanslagningar på politisk demokrati och administrativ effektivitet?

Gunnel Gustafsson har påbörjat ett projekt där skandinavisk politik och policy jämförs med europeisk och amerikansk. Den nordiska modellen studeras över lång tid och frågor ställs om vad som är likt och olik och vem som lär av vem. Hon är även engagerad i en internationell tvärvetenskaplig forskargrupp som studerar förutsättningarna för kvinnors ledarskap i länder som skiljer sig åt ifråga om bl.a. demokratiseringsgrad och könsmaktordning.

Ann-Catrine Edlund

Ann-Catrine Edlund är född 1959 i Umeå. Hon avlade ämneslärarexamen i svenska och franska vid Umeå universitet 1985. Därefter arbetade hon som forskningsassistent inom projekten Nordsverige i språkgeografisk belysning (DIABAS) samt Bottniska säljägarkulturer. Hon disputerade 2000 på avhandlingen *Sälen och jägaren. De bottniska jägarnas begreppssystem för säl ur ett kognitivt perspektiv*, för vilken hon fick Kungl. Gustav Adolfs Akademiens pris. Edlund är lektor i nordiska språk sedan 2001 och forskarassistent inom humanistiska fakultetens profilprogram Genus, offentlighet, förändring.

Språk och kultur i Övre Norrland

Med sin avhandling och sitt pågående projekt *Ett rum för dagen. Kvinnors dagboksskrivande i Övre Norrland under tidigt 1900-tal* bidrar Ann-Catrine Edlund med betydelsefull kunskap om Övre Norrlands språk och kultur. I avhandlingen belyser hon de bottniska säljägarnas begreppssystem för säl utifrån kognitiv lingvistisk teori och kognitiv antropologi. Såväl begreppssystem som ordförråd placeras i en vid kulturell kontext. Här innefattas förutom jägarnas ingående ekologiska kunskaper om säl och is, även deras kulturella och sociala miljö.

I anslutning till avhandlingsarbetet deltog Edlund i ett tvärvetenskapligt projekt finansierat av Centrum för miljövetenskaplig forskning, Gråsälen i Östersjön och Bottniska viken i zooekologisk vetenskap och folklig tradition.

I det nu pågående projektet studerar Edlund dagboksskrivandets funktioner för några kvinnor i norrländsk agrar miljö. Genom en innehållslig analys av dagböckerna kan hon belysa frågor som rör såväl läs- och skrivkunnskap som genus. Inom dagboksstudien samverkar Edlund med en bildkonstnär i delprojektet *Mobila tidsrum*. Dagböckernas privata rum relateras här till de historiska rum som utgjort dagboksförfattarnas livsmiljöer.

Gunnar Öquist

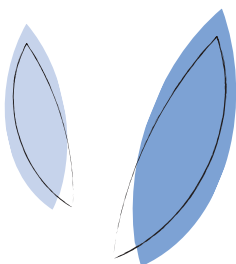
Gunnar Öquist är född 1941 i Öjebyn. Han avlade filosofie ämbetsexamen vid Uppsala universitet 1967. Fördjupade studier vid Umeå universitet resulterade i disputationen 1972 och han blev docent i växtfysiologi 1974. Efter två år som docent i Lund återvände Gunnar Öquist till Umeå för att här uppehålla samma befattning 1976–81. Sedan 1982 är han professor i fysiologisk botanik vid Umeå universitet.

För vetenskaplig utveckling

Parallellt med sina många förtroendeuppdrag har Gunnar Öquist under hela sin akademiska bana förblivit en aktiv forskare som ivrat för den vetenskapliga utvecklingen av vårt universitet och vårt land. Hans betydelse för Umeå universitet har varit stor, inte minst genom mångåriga insatser för att främja uppbyggnaden av en högkvalitativ växtbiologisk forskningsmiljö.

Gunnar Öquist har också fostrat elever som idag har betydelsefulla positioner. Tillsammans med Öquist har de möjliggjort tillkomsten av Umeå Plant Science Centre, det uppmärksammade och framgångsrika samarbetet mellan Umeå universitet och Sveriges lantbruksuniversitet.

Gunnar Öquist har betrotts med ett stort antal akademiska uppdrag, av vilka endast några få kan nämnas här. Vid Umeå universitet var han prefekt på institutionen för växtfysiologi 1977–93, prodekanus för matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 1984–90, ledamot av delegationen för tvärvetenskap 1997–2001 och ledamot av universitetsstyrelsen 1991–94. Inom forskningsrådsorganisationen har han varit ledamot av flera råd, styrelser och kommittéer och han var Naturvetenskapliga forskningsrådets huvudsekreterare 1993–99. Han ingick i Forskningsberedningen 1992–94, i styrelsen för Stiftelsen för strategisk forskning 1997–99 och i styrelsen för European Science Foundation 1996–2000. Sedan 2001 är han ledamot av European Research Advisory Board. Öquist var 1998–2003 preses för Kungl. Skytteanska Samfundet och är sedan juli 2003 ständigt sekreterare i Kungl. Vetenskapsakademien.

Sammanställt av Informationsenheten,
Umeå universitet, oktober 2003.
Redaktör: Ejvår Falck och Umeå Text & Tanke
Foto av Wolfgang Schröder: Jan Lindmark
Grafisk formgivning: Print & Media
Tryck: Åströms tryckeri, 2003.
ISSN 0280-6711

